

Ali preventivni sistemi prinašajo dodatne stroške?

Stroški nakupa zaščitnih sredstev so lahko kriti s strani projekta LIFE WOLFALPS ali prek drugih kmetijsko okoljskih plačil. Pravi strošek pa za rejca v smislu časa, denarja in truda izhaja iz potrebe, da je pastir redno prisoten na pašniku in tako učinkovito uporablja zaščitna sredstva.

Ali so preventivni sistemi uporabni?

Da, če jih rejec pravilno uporablja in ne pušča domačih živali brez nadzora ali ustrezne zaščite. Škodo na domačih živalih lahko zmanjšamo s pravilno uporabo elektroograj, pastirskih psov in *fladry* ograjo, a je redna prisotnost pastirja ključna, da s pravilno uporabo preventivnih sistemov zaščite zmanjšajo ali preprečijo napade na domače živali.

Ente di gestione delle aree protette delle Alpi Cozie

Area protetta dell'Orsola

Corpo Forestale dello Stato

MUSE

Parco naturale Alpi Marittime

Parco naturale del Marguareis

Parco Nazionale dello Stelvio

Parco Nazionale Val Grande

Regione del Veneto

Triglavski narodni park

Univerza v Ljubljani

Povzeto: spletna stran projekta SloWolf – www.volkovi.si, CRP – Sistemi domačih in divjih živali (Priloga 1) ter diplomsko delo Zaščitni ukrepi pri reji drobnice kot ključen element varstva volka (*Canis lupus*) v Sloveniji, Sabina Kalin (2012)

Lifewolfalps

www.volkovi.si
www.lifewolfalps.eu

ZAŠČITA PAŠNIKA

Volk in preprečevanje škode po njem

Foto: Luca Orlando

Uredil:

Konzorcij Parco Nazionale dello Stelvio/Parco naturale Alpi Marittime
Univerza v Ljubljani

Zloženska je bila izdelana s podporo finančnega mehanizma Evropske unije LIFE.

LIFE12 NAT/IT/000807

LIFE WOLFALPS

PRISOTNOST VOLKOV IN VAROVANJE DOMAČIH ŽIVALI

Območje LIFE WOLFALPS projekta se razteza od zahodnih Alp, kjer so volkovi prisotni že dalj časa, do vzhodnih Alp, kamor se volkovi vračajo in so tam redkeje prisotni. Volk ima v ekosistemu pomembno vlogo, je tudi del naravne dediščine in če ga želimo ohraniti za prihodnje rodove, moramo v bodoče v največji možni meri zmanjšati število konfliktnih situacij med njim in človekom. Največji izziv pri ohranjanju in upravljanju volka so prav konflikti, ki se prožijo zaradi škode, ki jo volkovi povzročajo v kmetijstvu. Zato je treba tudi v praksi uveljaviti uporabo učinkovitih zaščitnih ukrepov, ki bodo preprečevali nastanek škod in s tem zmanjšali konflikte. V projektu smo zato izbrali območja, kjer v sodelovanju z rejci izvajamo preventivne ukrepe za zaščito domačih živali. Še posebej smo se osredotočili na območja, kamor se je volk nedavno vrnil.

VOLK IN REJA DROBNICE

Plenjenje domačih živali, predvsem drobnice, je eden največjih izzivov ohranjanja volkov. Večinoma na vseh območjih, kjer živijo volkovi in se hkrati redi drobnico, prihaja do škod. Prav zaradi škod v kmetijstvu smo v preteklosti velike zveri iztrebili z večinskega dela Evrope. Skupaj z velikimi zvermi so izginile tudi potrebe po varovanju domačih živali pred njimi in mnoga tradicionalna znanja o učinkovitih metodah varovanja so utonila v pozabo. V mnogih državah, kamor so se volkovi po stoletjih preganjanja ponovno vrnil, poskušajo učinkovite metode zaščite domačih živali ponovno vpeljati v prakso. Najpogostejše metode varovanja drobnice pred napadi volkov so električne ograje, ki so lahko stalne in premične, varovanje s pastirskimi psi, varovanje z ograjo *fladry*, različnimi odvrčalnimi sredstvi kot so sirene ali reflektorji ter s pastirji.

Elektroograje

Elektroograje se lahko uporabljajo kot učinkovit pripomoček za nadzorovano pašo domačih živali ali za njihovo zaščito pred napadi velikih zverí. Električni impulzi v elektroogrají ob dotiku povzročijo bolečino, ki je vzrok za strah pred prečkanjem ograje. Elektroograje delimo v dve skupini: a. Stalne večžične elektroograje so na istem mestu in tako ostanejo postavljene več desetletij. Te so bile pri nas v preteklosti po večini postavljene za potrebe nadzorovane paše domačih živali. b. Začasne elektroograje pogosto premeščamo po pašniku in jih uporabimo, kadar želimo za kratek čas zadržati pašne živali na določenem delu zemljišča ali za boljše varovanje pred velikimi zvermi. V skupino začasnih elektroograj spadajo elektromreže. Za varovanje drobnice pred volkovi je treba uporabljati vsaj 160 cm visoke elektromreže. Lahko jih uporabimo kot nočne ali varne ograde, kamor zapremo čredo samo na prenočevanje, saj je ponoči verjetnost napada volkov večja.

Fladry

Zastavice določenih mer in barv razvrščene na vrvici so predmet novejših raziskav, ki glede na dosedanje rezultate pri uporabi v kombinaciji z elektroograjami oz. elektomrežami pri zaščiti pred volkovi prinašajo nekatere prednosti. Razvili so jih za usmerjanje volkov na določeno področje, danes pa jih preizkušajo tudi v varovalne namene. Najprimernejše bi jih bilo uporabljati kot dodatno oviro, ki bi volku onemogočila preskok preko glavne ograje ali za preusmerjanje volka od šibkih točk v ograji na mesta z boljšo ograjo. Uporaba je enostavna in hitra.

Zvočna ali svetlobna odvrčalna sredstva

Cilj uporabe odvrčalnih sredstev je preplašiti zverí in tako preprečiti, da bi povzročile škodo na človekovem premoženju. Za ta namen se uporabljajo luči, reflektorji, sirene in pirotehnični izdelki. Takšna sredstva so za plašenje zverí primerna le kratek čas, saj se jih te hitro navadijo in sredstva zato postanejo neučinkovita. Zato se njihovo uporabo priporoča le kadar je verjetnost napada na domače živali zelo visoka.

Pastirski psi

Pastirski psi so zelo uporabni za varovanje domačih živali pred velikimi zvermi. Že pred stoletji so jih uporabljali pastirji osrednje Evrope in Azije, da bi jim pomagali ščititi drobnico pred medvedi in volkovi. Poleg dedne zasnove, ki omogoča, da se pasji mladič razvije v učinkovitega varuha črede, je izrednega pomena tudi vzgoja in korigiranje nezaželenih vedenj. Priporoča se izbira rodovniškega psa preverjene pastirske pasme, in ne mešanca, ki ima lahko med svojimi predniki neprimerne pasme s premočnim plenilskim nagonom. Vzreja pastirskega psa ali skupine delovnih pastirskih psov zahteva svoj čas. Priporočljivo je najprej vzgojiti enega pastirskega psa, naslednjega oziroma več drugih psov pa vključiti v čredo šele, ko je prvi v svoji vlogi že zanesljiv. Varovanje s pastirskimi psi je tradicionalno preizkušena metoda, katere uporaba je v času odsotnosti velikih zverí, zamrla. V mnogih državah, kamor so se volkovi po stoletjih preganjanja ponovni vrnili, so jo uspešno ponovno vpeljali v prakso.

Pastir

Prisotnost pastirja na pašniku je ena izmed tradicionalnih metod varovanja rejnih živali pred zvermi, na katero se je na številnih območjih pozabilo. Prisotnost pastirja pri čredi živine lahko zmanjša škodo zaradi plenjenja zverí na različne načine: pastir lahko čredo zadržuje stran od točk, kjer je plenjenje največje; pastir lahko prekine napad zverí in tako prepreči, da bi zver pokončala eno oziroma več domačih živali; prisotnost človeka in njegov vonj lahko deluje kot odvrčalo; plenjenje lahko pastir hitreje dokumentira, kar je potrebno za pridobitev odškodnin. Največje omejitve takšnega načina varovanja so predvsem ekonomske. Pogosto je omejena tudi pripravljenost ljudi za delo v težkih pogojih.

Kombinacija zaščitnih ukrepov

V splošnem velja, da nobena posamezna metoda varovanja drobnice ne nudi 100 % zaščite pred napadi volkov. Najbolj zanesljivo je kombiniranje različnih metod. Raziskave kažejo, da so pastirski psi pri prosti paši drobnice manj učinkoviti kot, če so črede ograjene oziroma ponoči zaprte. Kot najbolj učinkovito zaščito drobnice se zato priporoča kombinacija ustrezno vzgojenih pastirskih psov in nočnega zapiranja črede v hlev ali visoko elektromrežo.

Foto: Arianna Menzano

Foto: Arianna Menzano

Foto: Luca Orlando

Foto: Tomaž Berce